

Reakcija Instituta za povijest umjetnosti na nacrt *Zakona o obnovi potresom oštećenih građevina na području Zagreba i okolice*

Događaji vezani uz obnovu potresom oštećenih građevina na području Zagreba i njegove okolice posljednjih dana jasno ukazuju na potrebu izrade plana postupanja u slučaju krizne situacije poput ove. U tom kontekstu hvalevrijedna je odluka Vlade Republike Hrvatske o donošenju po hitnom postupku **Zakona o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Zagreba** i okolice. Međutim, nacrt Zakon ne uvažava činjenicu da je riječ o obnovi urbanističko-arhitektonske spomeničke cjeline visoke kvalitete, za koju već postoji propisana procedura obnove. Tu proceduru nije moguće reducirati ili preskočiti, a da se ne učini nepopravljiva šteta nacionalnom kulturnom dobru najviše razine.

Nacrt Zakona, naime, evidentno je priređen bez prihvaćanja mišljenja konzervatorske struke i postojećeg zakonskog okvira jer zanemaruje potrebu za cjelovito izrađenom projektnom dokumentacijom za obnovu pojedinih građevina i sklopova. Mišljenja smo kako je izostavljanje toga koraka neprihvatljivo i nadasve pogubno za graditeljsku baštinu, spomenike kulture i dijelove grada u zonama zaštite, jer otvara put ka uništenju ambijentalnih vrijednosti koje su čimbenik specifičnog urbanog identiteta, povijesni dokument i dokaz našeg udjela u srednjoeuropskoj kulturi.

Prije izrade cjelovite projektne dokumentacije je, stoga, potrebno obaviti osnovno preliminarno konzervatorsko istraživanje predmetne zgrade ili cijeloga sklopa, temeljem kojega bi se valorizirali sastavni dijelovi te predložile adekvatne i provedive smjernice za obnovu. U toj je temeljnoj fazi obnove građevina doprinos arhitekata i povjesničara umjetnosti koji se bave graditeljskim naslijeđem neizostavan. Navedeno nije moguće provesti samo na razini „projektnog rješenja“ (koje po prijedlogu izrađuju samo arhitekti i građevinari), a u diskrepanciji s „projektom rušenja“ (koji po prijedlogu izrađuju samo građevinari) na način kako su oni predloženi u nacrtu Zakona. Za projekte takve visoke razine odgovornosti, nužno je da je odgovorni tim visokostručan i multidisciplinaran.

Slijedom toga, u predloženoj strukturi Savjeta za obnovu zgrada oštećenih u potresu nisu dovoljno zastupljeni stručnjaci koji se bave istraživanjem, obnovom i očuvanjem graditeljskog naslijeđa (povjesničari umjetnosti, arhitekti), a čija je nazočnost nužna s obzirom na to da je riječ o obnovi zaštićenih spomeničkih cjelina Gornjeg grada, Kaptola i Donjeg grada. Predloženi profil članova Savjeta stavlja mišljenje konzervatorske struke izravno u manjinski položaj pri izglasavanju bilo kakve odluke. Mišljenja smo da je kod obnove graditeljskog naslijeđa to nedopustivo. Prema tome tražimo da se Savjet nadopuni bar s dva povjesničara umjetnosti i dva arhitekta s iskustvom u poslovima obnove i zaštite arhitekture.

Osim predloženog Savjeta za obnovu zgrada oštećenih u potresu, čija je uloga promišljanje zakonodavnog okvira, potrebno je istovremeno osnovati i uspostaviti stručno **Koordinacijsko tijelo za obnovu** – u skladu s inicijativom koju su Društvo arhitekata Zagreb, Arhitektonski fakultet, Hrvatska

komora arhitekata, Udruženje hrvatskih arhitekata, Udruga hrvatskih urbanista i Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske, čemu se pridružuje i Institut za povijest umjetnosti, poslali Vladi RH i Gradu Zagrebu 26. ožujka 2020. – a kojemu bi glavni zadatak bila efektivna provedba pojedinih segmenata obnove i sanacije na sustavan i stručno utemeljen način. Koordinacijsko tijelo bi pritom bilo multidisciplinarno radno tijelo, sastavljeno od stručnjaka s iskustvom u obnovi nepokretnih kulturnih dobara (povjesničari umjetnosti, arhitekti, statičari), uspostavljeno s ciljem pravovremene organizacije programskih zadataka, osiguravanja protočnosti rada i poboljšanja efikasnosti svih sudionika. Pritom bi predloženi Savjet za obnovu zgrada oštećenih u potresu trebao kontrolirati i uređivati isključivo zakonski i zakonodavni okvir, temeljem stručnih prijedloga Koordinacijskoga tijela.

Obnova građevina, dakle, ne može i ne smije ostati samo na razini konstruktivne sanacije, kako je predloženo trenutnim nacrtom Zakona. Potrebna je visokostručna, cjelovita obnova kojom se sagledavaju kulturno-povijesne, društvene, graditeljske, urbanističke i ambijentalne vrijednosti naslijeđa. Upravo za takvo što je potreban višedisciplinarni tim koji djeluje u sklopu koordinacijskoga tijela, a koje će na objektivan način osigurati stručnu i efektivnu provedbu obnove te doskočiti rješavanju brojnih problema koji se u postupku mogu javiti.

Katarina Horvat Levaj
dr. sc. Katarina Horvat Levaj,
ravnateljica Instituta